

v intenci autora Dcerky natolik, že zmátl i zkušené historiky. Není součástí Husovy Dcerky, ale aspoň touto doxologií edice, které jsme z ryze praktických důvodů neužili, ji můžeme připomenout:

CHVÁLA BOHU OTCI,
SYNU MILÉMU, SVATÉMU DUCHU,
VŠE JEDNOMU HOSPODINU
AMEN.

Noemi Rejchrtová

D C E R K A
(O poznání cesty pravé k spasení)

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své: slyš uchem, viz rozumem a přichyl vůlí ucho své pilně, abys slyšíc rozuměla, rozumějíc, toho, co bude psáno, pilna byla, a jsouc pilna, abys naplnila, naplníc odplatu věčnou vzala a s chotěm svým Ježíšem, pravým Bohem a pravým člověkem, přebývala, jenž panenství zvelebil nad jiné stavy, ráčiv se z čisté panny naroditi a panícem býti, aby nám i panenství i panictví potvrdil a nad jiné zvelebil a povýšil.

To slyš, dcerko, jež jsi jemu panenství zaslíbila: slyš, dcerko, a přichyl ucho své a viz, že chci, abys poznala sebe, vědouc ke komu jsi podobná stvořena; druhé, abys poznala své svědomí; třetí, abys poznala nynějšího života bídu;

čtvrté, abys poznala zdejšího příbytku pokušení; páté, abys poznala tři nepřátele; šesté, abys právě se kála; sedmé, abys důstojenství duše vážila; osmé, abys k budoucímu soudu pilně hleděla; deváté, abys život věčný vážila; desáté, abys Pána Boha nade všechny věci nejvíce milovala. A v tom tento spisek konečně chci zavřítí.

KAPITOLA PRVNÍ

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své, že jsem řekl nejprvé, abys sebe poznala, vědouc, *ke komu jsi podobná stvořena.*

Nebuď jako ti, již mnohé věci umějí, ale sami sebe neznají; na jiné lidi hledí, ale sami sebe nepomní. Ty od sebe počni, abys snad sebe neznajíc, jiné věci daremně nechtěla znáti. Ty poznej sebe; neb čím více sebe poznáš, tím více Boha poznáš; a čím více Boha poznáš, tím více k němu přistoupíš a více milovati budeš; a čím více milovati ho budeš, tím více on tě zase bude milovati.

Slyšiž, dcerko! Viz a přichyl ucho své, a poznej sebe, že jsi člověk, a tak že máš tělo a duši.

Tělo slove člověk zevnitřní, duše člověk vnitřní; tělo tíhne k hříchu a duše k ctnosti. Duše má tři věci v sobě, jimiž na Boha pomní, jeho zná a žádá: prvá věc paměť, druhá rozum, třetí vůle. Paměť na Boha vzpomíná, rozumem k němu hledí, a vůlí se ho drží neb chápe. Když ty tři věci v duši své poznáš, tehdy shledáš, že jsi jiná stvoření nerozumná přesáhla a k Bohu duší podobná jsi stvořena, takže jakož Bůh jeden duch jest, tři osoby, totiž Otec, Syn, svatý Duch, tak duše tvá jest jeden duch, a tři tyto věci: paměť, rozum a vůle; a jakož Otec není Syn ani Duch svatý, tak rozum není paměť, ani vůle; a tak jakož Syn, ani Duch svatý nic nevolí, než což Otec volí, taktéž tvá paměť a vůle nic nemá přijmouti, než což rozum ukáže. A když se ty tři věci v duši tak sjednají, tehdy drží v ní obraz a podobenství svaté Trojice, jež tebe podobnou k sobě stvořila, a to mocně, moudře a dobrovolně. Pomni na moc Otce Boha, jemuž zvláště přísluší pro lidi moc, aby se nedomnívali, že by proto, že jest Otcem, byl ne tak mocný, jako Syn; pomni na moudrost Syna Božího, jemuž přísluší zvláště moudrost, aby se nedomnívali lidé, že by proto, že jest Synem, nebyl tak moudrý jako Otec; pomni na dobrovolnost Ducha svatého,

jemuž zvláště přísluší dobrovolnost neb dobrotivost, aby se nedomnívali lidé, protože jest Duchem, že by nebyl tak milostivý jako Otec a Syn. A z toho shledáš, že rovny jsou tři osoby v božství, v moci, v moudrosti i v dobrotě. A ty tři osoby stvořily každé stvoření a zvláště člověka učinily k sobě podobného; a dal mu Otec moc, aby mocně stál proti zlosti, a Syn moudrost, aby uměl se vystřící zlosti, a Duch svatý vůlí svobodnou, aby nechtěl zlého. A když ty tři věci člověk zachová, tak se znaje, tehdy drží obraz a podobenství svaté Trojice, k níž jest vnitřním člověkem, mezi všemi věcmi stvořenými, nejvíc podoben; a v tom člověku vnitřním Trojice svatá přebývá milostí, když paměť, rozumem a vůlí nejvíce po ní tíhne.

Protož ty pomni, že tě Bůh stvořil k sobě podobnou; rozuměj, že on jest všeho světa stvořitel, a tak se jemu samému klaněj, a že on jest nejlepší dobré, protož jeho nejvíce miluj. Když na Boha vzpomeneš, nepůjdeš daleko, v sobě ho nalezneš, a v něm se pokocháš, jakož on ráčí svoliti; a srozumíš, že Bůh v sobě jest neobsažený rozumem, neb on jest prvý i poslední, počátek i konec všech věcí: počátek nepočatý, ale

od něhož se všechny jiné věci počínají; a konec neskonalý, ale v němž se všechny jiné věci skónávají. A tím srozumíš, že není rozumem obsažený, že on všechny věci obsáhá a obsáhl, a jeho nižádná, neb on jest nesmírný. Pomni také, že on, jsa věčný, stvořil anděly a jiné věci, a tak v andělich je žádoucí, neb oni žádostivě v něho rozumem hledí; v svatých jest utěšený, neb oni ustavičně v něm se radují; v stvořených věcech jest divný, neb všechny věci stvořil a činí mocně a spravuje moudře, a rozdává všem věcem potřebu milostivě; v lidech jest milovný, neb jest jich Bůh, a oni jsou jeho lid, on v nich přebývá jako v chrámu, a oni jsou jeho chrám. Nižádným nepohrdá, neb kdožkoli ho v paměti má, kdo ho zná rozumem a miluje, s tím jest milostí; a má ho každý milovati, neb on prve miluje nás, a učinil každého k sobě podobného. On svatý, protože znaje všechny věci, nemůže býti hříchem zprzněn, a činí lidi svaté, že dal jim rozum, a pak zachovává je od zlého konečně. A tak slove člověk svatý neb anděl svatý, když maje rozum od Boha daný, zachovává se od zlého, a zvláště od přivolení ke hříchu. Protož ty, poznajíc se, žes tak od Boha svatého stvořena, buď svata, neboť on toho žádá, řka: „Svatí

buďte, nebo já svatý jsem Pán Bůh váš.“* Bud svata; zachovej se od smrtelného hříchu i od všedního, jak nejvíc můžeš, a bude v tobě a s tebou Bůh přebývati. Znamenej, kterak slavné stvoření jsi, k Bohu podobné, jemu velmi milé. Patří, abys nic zlého s přivolením v srdce nevpustila s libostí; patří, co vypustíš z úst v řeči, aby nebylo nic marného. Každý den znamenej pilně, kterak jsi podobna Bohu, abys podobenství nezšeredila hříchem smrtelným. Viz prospěch svůj v dobrém, a raduj se; spatří nedostatek a pokoř se. Pomni co jsi, odkud jsi a kam půjdeš; co? že Boží, rozumné, slavné a krásné v duši stvoření; odkud jsi? žes od Boha poslá; a kam půjdeš? že k Bohu v radost věčnou, jestli jeho obrazu konečně hříchem neposkrvniš. Pomni, že učinil tě Bůh věčnou a v tobě chce věčně přebývati: věčnou, totiž nezhyneš, neb na věky nezhyneš. A abys nezhyneš byla v radosti věčné, dal Bůh Otec Syna jediného, Boha pravého, sobě rovného, a on Syn dal se sám za tebe na smrt velmi ohavnou a velmi ukrutnou, abys nezahynula na věky, on nejlepší, nejkrasší, nejmodřejší, nejbohatší a tak nejoslavenější!

* 3. M. 19,2

Protož to pomni a poznej se v duši, zda jsi ho kdy rozhněvala, a pokrač se a pros milosti u něho; a on tobě buď chotěm nejmilejším, jemuž jsi svou víru slíbila. Tu drž, té jinam neobracuj, k němu nadějí tíhni, že ti odpustil, co's provinila, že tě od hříchu smrtelného zachová, ruky, totiž moci své od tebe neodtrhne a po smrti v život věčný přijme. Tak se poznej, že jsi podobna k Bohu, abys pamatovala, Boha znala a milovala, a tak s ním zde v milosti ustavičně přebývala.

KAPITOLA DRUHÁ

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své, že hodno jest, abys *poznala své svědomí*. Věz, že nemůžeš hříchů konečně skrýti, neb musíš je všem lidem, andělům i ďáblům v soudný den oznámiti. Tu viz, a přichyl uši své, že kam se obrátíš, cos v duši, v svém svědomí položila, buď zlé neb dobré, svědomí chová tobě, dokud jsi živa, a vrátí tobě, když budeš mrtva. Neb ta jest každé duši položena úmluva, aby slib svůj Bohu držela; činí-li zle, ihned přirazí se svědomí; pakli činí dobře a v tom nezpychne duše, nekárá pravé svědomí; ale když zle činí člověk, svědomí jest při živém, a vleče se po mrtvém. A tak, kam se člověk obrátí, vždy buď chvála nebo pohanění za ním jde. A tak člověk v domu svém, totiž v duši své čeledi má protivníky: aj, žaluje na

něho svědomí, svědčí paměť, soudí ho rozum, rozkoš ukazuje, kterak má mučen býti, bázeň neb strach jest kat a rozkoši jsou mučení; neb kolik měl člověk zlých, a kterak velikých zlých rozkoší, tolik a tak velikých má míti utrpení, jakož dí Písmo.

To slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své. Slyš také a viz, že svědomí jest sebe poznání, totiž jímž se člověk sám zná, je-li vinen hříchem či není, a umí uvážiti, je-li hřích či není. A bývá blud v svědomí: prvé, když člověk neví, má-li učiniti či nemá; na příklad, když jest člověk nemocen, a velí jemu v postní den jísti mléčné, a on váhá, nevěda, má-li to učiniti, aby nezhrěšil, či nemá. Druhé: blud bývá v svědomí z nedbání, jako když kdo nedbá sebe poznati, je-li v hříchu, a pakli dbá, ale nechce jiného se otázati, neuměje sám sebe rozsouditi. Třetí bývá blud z pýchy, když kdo příliš troufaje sobě nad jiné, i neučiní sobě poznání v hříchu svém. Čtvrté, bývá blud nezřízené žádosti, jež člověka odchyluje od dobré věci, které on žádá, a tak činí, že pobloudí. Páté, z přílišné bázně, jako když se kdo bojí toho, čehož se nemá báti podle rozumu; jako činil-li by kdo sobě svědomí, že by chu-

dému dal almužnu před lidmi s dobrým úmyslem.

Protož, aby člověk zpravil své svědomí i v minulých skutcích, i kteréž ještě činí, a kteréž potom bude činiti, má vždy k Písmu hleděti. A má se varovati svědomí příliš širokého, i svědomí příliš úzkého; neb svědomí široké často má zlé za dobré, hřích za nehřích. A v tom svědomí jsou lidé zlořečení, jakož dí Písmo: „Běda těm, již říkají zlému dobré a dobrému zlé!“^{*} Ó, co jest zlořečených v tom svědomí! Mnoho kněží, již smilství, svatokupectví a lakomství svého za hřích nepokládají! Tež v jiných stavech, které záletů, tanců, žertů, pomluv, her, vystříhování roucha a jiných zlých obyčejů za hřích nemají, a tak svědomí sobě z nich nečiní! To široké svědomí dává také velikou všetečnost, to jest zlou přílišnou smělost, takže člověk směle hřích činí a nechce míti za hřích, a tak často položí člověka k spasení, an sluší k zatracení. A slove široké svědomí, že jakož veliký pytel slove široký, že veliké věci v se běře, neb dům široký, neb vrata široká, jimiž bez závady veliký kuň, velbloud,

^{*} Iz. 5,20

neb vůz projede, též to svědomí bere v sebe veliké hříchy, takže nic se rozumem a vůlí nepobádá v člověku, jenž se takového hříchu dopustí. A tak široké svědomí měli kněží a zákonníci za Krista, jenž řekl: „Běda vám, mistři a zákonníci, pokrytci, kteří komára vycedíte a velblouda požíráte!“* to jest, z malých věcí sobě svědomí činíte, ale Boží přikázání přestupujete, z toho sobě svědomí nečiníte. A v tom Kristově zlořečení jsou všichni nyní ti, kteříž málo váží přestoupení zákona Božího a svá ustanovení a přikázání mnoho váží, jakož činí papežové, biskupové a jiní preláti a zákonníci (=řeholníci) i také knížata, páni a měšťané. Také má se člověk varovati svědomí příliš úzkého neb to vede člověka k zoufalství; neb dí člověku, že jest příliš zlý, že se z hříchů právě nekaje neb nezpovídal, že nic dobře nečiní a tak že dobré položí člověku za zlé. A tím úzkým svědomím klame ďábel obecně ty, kteří hříchů hrubých se nedopustili, neb kteří dopustivše se, teď se z nich kají; a položí chytrý čert člověku i promluvení za hřích, i jídlo, i napití, i jiné skutky. Protož má se ho člověk velmi ostříhati, aby nepokládal za hřích,

* Mat. 23,24

co není hřích; jako pokládali kněží a zákonníci, že jísti s neumytýma rukama jest veliký hřích, a Pán Ježíš ukázal, že to není hřích. Také věz, že svědomí sluhy Božího má býti pokorné a smutné, aby pokora zdržela od pýchy, a tesknost od chlipnosti neb marného veselí. To vše pilně má člověk znamenati, aby mohl duchovně vesel býti.

KAPITOLA TŘETÍ

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své, že potřebí tobě jest, abys poznala *nynějšího života bídu*. A věz, že bída jest nedostatek dobré věci; a tak jest bída v duši i v těle: v duši bývá bída, když milosti Boží nemá, a tak když Boha právě nezná. Protož hřích smrtelný duši jest největší bída, ač toho lidé bídni neznamenají. Pak nedostatek těla jest práce, žízeň, lačnost, horko, studenost neb zima, nahota, opilství a jiné bolesti, jež se drží člověka až do smrti; totiž je-li zdrav a nemá statků, chudoba ho trápí; je-li bohat, statky ho mučí; je-li nemocen, tož bolest hubí; je-li pánem, musí sloužiti sluhům, aby dal každému potřebu, a tak statků dobývá s prací, drží je s bázní, aby neztratil, a konečně pustí je lakomý s bolestí. Pakli je chudý, slouží-li, tož

bídy dosti: tu musí se snažiti, aby pánu neb paní vyhověl; a nelze vždy vyhověti, ani dobré obrátě ve zlé, ani se nevyspí, ani právě neodpočine. I kdo by mohl vymluviti, nečku vypsati všechny psoty, co jich může člověk v světě míti! Je-li mlád, nutí ho žádost tělesná k smilství, k pýše, k rozkoši; nemá-li toho, tož jest utrápený; pakli má, tož všecek jest poražený; a tak pravé jest Písmo, jež dí: „Člověk, narozen jsa z ženy, krátký jsa čásek živ, plní se mnohými psotami.“* Pakli přijde k věku starému, ihned srdce jeho bude tesklivé, hlava se jemu třese, truchliva jest duše, dech smrdí, tvář se vráská, velikost se krčí, blikají a tekou oči, z nosu teče, ústa sliní, zuby vypadávají, rtové hnijí, vlasy lezou, uši hluchnou, hlas chraptí, srdce mdlí, chroptění v prsou a hudci v hrdle, a co jiných po těle nedostatků! A v duši kterak starý neduží, shledám, že takto: starý, v zlosti zastaralý, nebrzo se polepší, jako křivé dřevo staré nebrzo kdo napraví; starý brzo se popudí a těžce a nebrzo se ukojí, brzo zlému uvěří a nebrzo od toho ustoupí; starý, lakomý a skoupý, smutný a žalobný, brzký k mluvení, a zpozdilý k slyšení a hotový

* Job 14,1

k h něvu; má-li peníze, těch tají; maje požívati, bojí se; nerad dává, rád bere, když dají; chválí lidi staré, umrlé, hyzdí živé; touží po čase minulém, chlubí se dávnými skutky, vzdychá po nich, zatřásá hlavou, sklesna zuby pořehtává, že nemůže hřešiti; již se mu srdce třese, plíce jedva vzduch k dýchání přijímají, plece se nad hlavu pozdvihují, hřbet se krčí, tělo se třese, již na paty kálí, a smrt u dveří stojí; avšak kmet, neb baba pokřikne: Hý! a Jan-li mi nedá skočiti přes zahrádku, ó, touho veliká! Aj, nezkrotí člověka tak psota rozličná, aniž mladý žertuj se starým: neb což jsme, on byl, a budeme snad někdy, co on jest. A znamenajme ještě, co touhy jest v světě; péče nutí, pilnost práce rmoutí, strach smrti hrozí, bolest vysiluje a bude-li kdy světské veselíčko, tehdy ihned aneb po malém času mnohým pomine zarmoucením; neb dí Šalamoun, jenž v království svém všechny libosti zkusil: „Smích s bolestí bude smíšen, a konec radosti drží se lkání.“ A tak Pán Bůh způsobil, že nemůže žádné veselí světské býti bez nějaké bolesti. Aj, lidé světští za nejutěšenější pokládají libost v milování krásných lidí, a písmo svaté i pohanské praví, že v té milosti (lásce) jest nejvíce tesknosti. Dí Ovidius: Ta milost vysušuje duši,

ta milost jest tesklivost, rána, hanba i smrt. A jinde dí: Kolik kvítků na poli, tolik bolesti v milosti. A opět dí: Ach běda, že nižádným milost nemůže býti vyléčena kořením. A těchto bolestí a tesklivostí jsou prázdný čisté panny a čistí panici a svaté vdovy, a také se nalézají svatí manželé. Pak co jiných psot a běd jest v tomto bídném životě, kdož může vypsati.

Než toto vezme, že čím Bůh déle čeká, nepolepšíme-li se, tím nás ukrutněji souditi bude. Proč tedy tak pilni jsme, abychom dlouho byli živi, jsouce v tomto životě tak mnohými bídami obklíčeni? A čím jsme déle živi, tím více hříchů přibývá, a také tím větší muka nás čeká. Každý den zlosti přibývá a dobroty ubývá; vždy se člověk mění, i ve štěstí i v neštěstí, a neví, dnesli se smrt přiblíží. Jako jiskra se ukáže a ihned uhasne, tak člověk jenom chválou lidskou poblyskne a hned zhyne; a když nejraději chce býti živ a u veselí přebývá, a mní, že má dlouho býti živ, a klade před sebou, že mnoho způsobil, hned se ho nemoc chopí, a smrt ho udává. Bez opatření duše s tělem se rozloučí a s velikou bolestí a bází; neb dí sv. Bernard, že přijdouce andělé, chtějí duši vzíti a vésti před

soud hrozného soudce, a ona vzpomenuc na své hříchy, kteréž i v noci i ve dne páchala, chce jim uniknouti; ale hříchové jakoby řekli: Ty jsi nás učinila, tvoji skutkové jsme, tebe se nepustíme, s tebou budeme vždy; a ďablové se také nezmeškají, hrozní se jí ukáží, a bude-li v hříchu smrtelném, ihned se jí chopí, a do ohně ji uvrhou. Co prospěje krása, urození, co bohatství i umění? Co dlouhá zde rozkoš i milování? Co síla i všeho světa oslava, neb chvála? Již po smrti ukáže konec, kam chvála světa chýlí; již pozná duše, že „co bude kdo zde síti, to bude po smrti žítí“. „Psota po psotě leze, a duše se do pekla veze.“ Rychlé utěšení minulo, mladost, chvála, krása, bujnost i zboží při smrti neutěší. Tak máme vážití tohoto života psoty a bídy, abychom se zde netěšili, bydla dlouhého již nežádali, ale znajíce tu bídu, domů k svému milému Otci, k věčné radosti skutečně dospíchali.

KAPITOLA ČTVRTÁ

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své, a poznej *zdejšího světa pokušení*.

A věz nejprvé, že jest pokušení jedno, jímž kdo pokouší jiného, a druhé, jímž kdo pokoušen bývá; nebo pokouší Bůh, pokouší člověk a pokouší ďábel. Bůh vždy pokouší dobře, neb když pokouší, tehdy pokouší spravedlivě; člověk někdy pokouší dobře a někdy také zle; ale ďábel vždy zle. Ale když člověk vezme sobě příčinu od kterékoli věci, jež není rozumna, aby zevnitř byl pokoušen, ten sám sebe pokouší, aneb ďábel ho pokouší skrze tu věc, ale ta věc ho nepokouší. Jako Evy jablko, neb které ovoce jedla, to jí nepokoušelo, ale ona sama sebe, a ďábel skrze to ovoce. Neb každá taková věc nerozumná nic